

TRŽIŠTE ŽIVOTNOG OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Đapić, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:259428>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
TRŽIŠTE ŽIVOTNOG OSIGURANJA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor:

Prof. dr. sc. Marijana Ćurak

Student:

Dora Đapić

Split, rujan 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Metode istraživanja.....	1
1.3. Struktura i sadržaj rada	1
2. PROIZVODI ŽIVOTNOG OSIGURANJA	2
2.1. Obilježja životnog osiguranja	2
2.2. Vrste životnog osiguranja	5
2.3. Načela poslovanja i rizici društava za životno osiguranje	9
3. SUDIONICI TRŽIŠTA ŽIVOTNIH OSIGURANJA.....	10
3.1. Društva za osiguranje	10
3.2. Ugovaratelj osiguranja.....	12
3.3. Distributeri osiguranja.....	13
4. ANALIZA RAZVIJENOSTI TRŽIŠTA ŽIVOTNOG OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
4.1. Kretanje premija životnog osiguranja	16
4.2. Analiza strukture premije životnog osiguranja	18
4.3. Likvidirane štete	21
5. ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA	25
POPIS SLIKA	27
POPIS TABLICA.....	28
POPIS GRAFIKONA.....	29
SAŽETAK	30
SUMMARY	31

1. UVOD

Životna osiguranja su važan segment osiguranja u razvijenim zemljama, dok u onim manje razvijenim, pa tako i u Hrvatskoj imaju manje značenje. Unatoč tome što je Republika Hrvatska relativno mala država u odnosu na ostale zemlje članice Europske unije i svijeta, na tržištu osiguranja postoji relativno velik broj društava za osiguranje koje se bave poslovima životnog osiguranja.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada je životno osiguranje. Cilj rada je predstaviti obilježja i vrste životnih osiguranja te razvijenost tržišta životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

1.2. Metode istraživanja

U radu će se koristiti metode analize, sinteze, indukcije, dedukcije, deskripcije, kompilacije, komparacije te grafičko i tabelarno prikazivanja podataka. Metoda analize koristit će se pri istraživanju strukture tržišta životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj. Metodom sinteze primjenjivat će se postupak objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnijih sudova u složenije, dok će se induktivnom metodom na temelju analize pojedinačnih činjenica doći do zaključka o općem sudu. Deduktivnom metodom iz općih sudova bit će izvedeni pojedinačni zaključci, te će ova metoda služiti za objašnjavanje činjenica. Deskriptivnom metodom bit će pojašnjeni i definirani osnovni teorijski pojmovi vezani uz životno osiguranje, a metoda kompilacije poslužit će za preuzimanje tuđih citata, stavova i mišljenja koji će biti korišteni u radu. Komparativna metoda poslužit će pri uspoređivanju sadašnjih i prošlih podataka. U radu će se koristiti sekundarni izvori podataka iz literature domaćih i stranih autora koji su istraživali i pisali o temi životnog osiguranja.

1.3. Struktura i sadržaj rada

Rad se sastoji od pet poglavlja. Nakon uvoda, u drugom poglavlju definira se pojam životnog osiguranja i prikazuju proizvodi životnog osiguranja. U trećem poglavlju analizirat će se sudionici na tržištu životnih osiguranja. U četvrtom poglavlju analizirat će se razvijenost tržišta životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj. Peto poglavlje je zaključak rada, u kojem će se iznijeti zaključci provedene analize i cjelokupnog rada.

2. PROIZVODI ŽIVOTNOG OSIGURANJA

Osiguranje je specifična djelatnost, a najizraženije posebnosti u odnosu na druge djelatnosti su što se zasniva na zakonu vjerojatnosti, zakonu velikih brojeva te disperziji rizika u prostoru i vremenu. Također, proizvodnja započinje s prodajom, odnosno zaključivanjem ugovora o osiguranju.¹

Kroz povijest razvoja osiguranja kao djelatnosti nastao je niz definicija osiguranja, pa se može reći da je to uzajamno namirivanje potreba mnogobrojnih na isti način ugroženih ekonomskih subjekata, a čije potrebe nastaju slučajno i daju se procijeniti. Osiguranje je oblik financiranja rezervi, baziran na primjeni statističkih zakonitosti, s ciljem individualne raspodjele za pokriće budućih potreba koje nastaju nastupom određenih opasnosti i rizika te kao posljedicu imaju nastanak štete. Na temelju navedenog, osiguranje se može definirati kao „financijska djelatnost putem koje se pruža ekonomska zaštita od određenih rizika i opasnosti koji mogu dovesti do nastanka štete na imovini, stvarima, financijskih gubitaka i štete na osobama“.²

Osiguranje se dijeli u dvije skupine: neživotno i životno. Životno osiguranje je predmet istraživanja ovoga rada i o njemu će biti govora u nastavku rada.

2.1. Obilježja životnog osiguranja

Životno osiguranje je osiguranje protiv rizika od smrti određene osobe. Društvo za osiguranje platit će određeni iznos ugovorom određenoj osobi nakon smrti ili doživljenja osobe imenovane ugovorom (tj. osiguranika), a plaćeni je iznos naknada za premije što ih je uplaćivala osoba koja je, prema polici osiguranja, ugovorna strana. Polica životnog osiguranja nakon proteka određenog vremena općenito stječe određenu kapitalnu vrijednost koju osiguranik može ostvariti njezinim ustupanjem uz naknadu. Tijekom trajanja police mogu biti isplaćeni posebni dodaci (bonusi), koje čini prihod što ga ostvari društvo za osiguranje na ulaganje premija te neke ponovne isplate akumuliranih premija. Policom može biti predviđena isplata nakon smrti osiguranika ili nakon proteka određenog razdoblja (npr. kada osigurana

¹ Stipić, M. (2014): Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU, u Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, No. 3-4, str. 75.

² Bijelić, M., Miletić, V. (2009): Osiguranje (i reosiguranje) u globalizaciji, Rifin, Vol. 6, No. 2, str. 314.

osoba doživi određenu dob ili nakon određenog broja godina od dana zaključenja osiguranja).³

Društva za osiguranje računaju koliko će iznositi polica životnog osiguranja prema temelju faktora rizika. Što osiguranik ima više faktora rizika, to plaća veću premiju osiguranja. Postoji niz rizika koji mogu umanjiti dobitak premije životnog osiguranja. Neki od ovih kriterija su izvan kontrole osiguranika, dok su drugi stvari koje osiguranici mogu ispraviti jednostavnim načinom života

Neki od rizičnih faktora koje društva za osiguranje uzimaju u obzir su sljedeći:

- a. dob osiguranika – što je osiguranik mlađi, to ima nižu stopu smrtnosti, zbog čega stručnjaci za osiguranje često preporučuju kupnju police osobama već u mlađoj dobi. Međutim, nikada osoba nije prestara za kupnju životnog osiguranja jer ima mnogo dostupnih opcija koje će osigurati da osiguranik i njegova obitelj imaju potrebnu pokrivenost,
- b. pušenje – pušenje izlaže osiguranika većem riziku za sve vrste zdravstvenih tegoba, stoga pušači plaćaju više za životno osiguranje zbog mnogih zdravstvenih rizika kojima su zbog toga izloženi,
- c. životne navike i hobiji – kada se osiguranik odluči baviti aktivnostima visokog rizika, tada postoji povećana vjerojatnost da će i biti ozlijeđen, stoga neka društva za osiguranje naplaćuju više ukoliko osiguranik ima relativno opasno zanimanje (npr. rudar, vozač itd.). Određena opasna zanimanja mogu rezultirati povećanjem stope ili čak uskraćivanjem pokrivenosti jer nose veliku opasnost od slučajne smrti,
- d. zdravstveno stanje – osobe koje imaju obiteljsku povijest ozbiljnih bolesti kao što su bolesti srca, rak i sl., vrlo je vjerojatno da će plaćati više za životno osiguranje.⁴

³ Moj bankar (2018): Životno osiguranje, [Internet] raspoloživo na: <http://www.moj-bankar.hr/kazalo/%C5%BD/%C5%BDivotno-osiguranje>, [11.09.2019.]

⁴ Insurance Hotline (2017) Top Factors That Affect Your Life Insurance Premiums, [Internet] raspoloživo na: <https://www.insurancehotline.com/the-top-10-factors-that-affect-life-insurance-premiums/> [11.09.2019.]

Životnim osiguranjima se rizik prerane smrti dijeli na veću skupinu ljudi koji čine rizičnu zajednicu osiguranja života, a ugovorom o životnom osiguranju rizik prerane smrti povećava se prema isteku roka na koji je sklopljen. Rizik za osiguratelja nije sadržan u dvojbi hoće li osiguranik umrijeti nego kada će se to dogoditi. Ako osiguranik umre prije očekivanog dana, osiguratelj je izgubio premije i troškove oportuniteta od ulaganja. Ako se životno osiguranje sklapa za pokriće rizika staračke ovisnosti, onda je doživljenje poželjan ishod za osiguranika i osiguratelja. Osiguratelj je za cijelo vrijeme trajanja ugovora iz premije pokrивao svoje i posredničke troškove, a ostatak ulagao i oplođivao, pa je ostvarena korist za osiguratelja koja se ogleda u isplaćenju osiguranoj svoti uvećanoj za ostvareni dobitak koji pripada osiguranicima.⁵

Osiguranje života pruža zaštitu i stvara financijsku sigurnost pojedincu, njegovoj obitelji ili njegovu poslovanju, a pokriveni su rizici:

- smrt hranitelja,
- školovanje djece,
- hipotekarni dugovi; polica osiguranja služi kao jamstvo za dobivanje kredita kada se osigurana svota veže za visinu preostalog duga, a pravo na naknadu iz police se prenosi na zajmodavca,
- zaštita partnerstva; u slučaju smrti jednog partnera osiguranu svotu dobiva drugi koji je pretrpio gubitak. Može se odrediti i da dio osigurane svote dobiju drugi korisnici npr osiguranikovi nasljednici, a često npr. poslovni partner osigura drugog partnera na visinu vrijednosti njegova udjela, tako da u slučaju njegove smrti može otkupiti te udjele,
- zaštita poslovanja – osiguranje se može zaključiti na određenu osiguranu svotu za slučaj prestanka rada ključnih ljudi u poduzeću, kada su osiguraniku potrebna sredstva za školovanje ili dobivanje novog stručnjaka. Ako poduzeće ima osigurljiv interes na život i zdravlje „ključnih“ osoba za njegovo poslovanje, tada može ugovoriti životno osiguranje na te osobe s tim da je naknada iz police po prilici tolika koliki bi mogao biti izgubljeni profit zbog gubitka ključnih ljudi.⁶

Ako osiguranik umre prije isteka roka, korisnik koju je osiguranik naveo će primiti naknadu za smrt. Polica životnog osiguranja može se obnoviti za premiju na kraju određenog roka ako

⁵ Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): Osiguranje i rizici. Zagreb: RRIF-plus, str. 147.

⁶ Andrijašević, S., Petranović, V. (1999) Ekonomika osiguranja. Zagreb: Alfa, str. 116-117.

život vlasnika police prelazi taj rok. Životno osiguranje općenito se smatra jednim od jeftinijih načina za osiguranje naknade za smrt, a budući da će životno osiguranje isteći kada osiguranik dosegne određenu dob, važno je da se nositelji polica osiguraju da će obnoviti tu policu po isteku roka.⁷

Životno osiguranje nudi naknadu za smrt korisnicima po izboru osiguranika koji je uplaćivao životno osiguranje. Vlasnik police životnog osiguranja može pristupiti svom novcu u bilo koje vrijeme i u većini slučajeva bez naknade, što je velika razlika u odnosu na ostale oblike štednje u kojima postoje zakonska ograničenja o podizanju novca prije isteka ugovorenog roka.

Značajna obilježja životnog osiguranja sadržana su u sljedećem:⁸

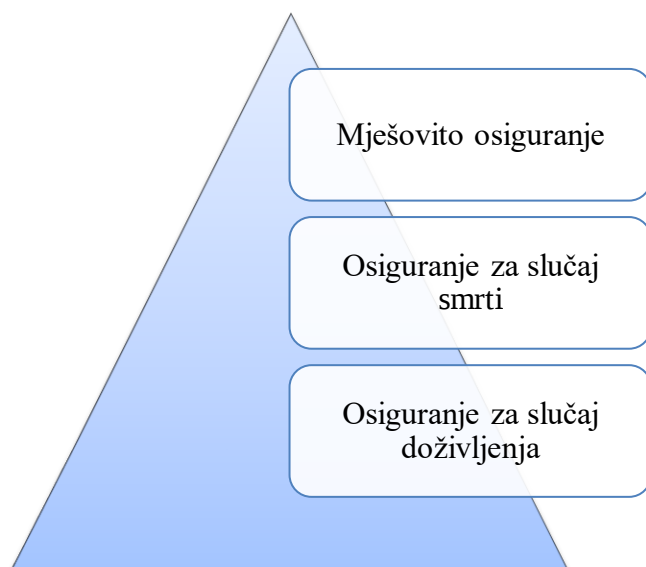
- rizik prerane smrti izračunava se na temelju dobi osiguranika,
- međusobne dugoročne obveze ugovornih strana,
- fiksna visina premije za cijelo razdoblje trajanja ugovora,
- štedna komponenta u premijama mnogih oblika životnih osiguranja,
- novčane uplate premija prethode izdavanju polica,
- mogućnost prijenosa prava na osigurninu s ugovaratelja na vjerovnika (vinkulacija).

2.2. Vrste životnog osiguranja

Jedan od najboljih načina da se osoba zaštiti od financijskih posljedica prerane smrti je životno osiguranje, a odabir između različitih vrsta životnog osiguranja može biti kompliciran proces. U praksi su najčešće prisutne sljedeće vrste ugovora životnog osiguranja: mješovito osiguranje, osiguranje za slučaj smrti i osiguranje za slučaj doživljenja. Uz navedeno, postoje i izvedeni oblici životnog osiguranja, a oni su: tontine i osiguranja povezana s investicijskim fondovima.

⁷ Merriam Webster (2018): Life insurance, [Internet] raspoloživo na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/life%20insurance>, [11.09.2019.]

⁸ Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 148.

Slika 1. Najčešće vrste životnih osiguranja

Izvor: Izrada autora prema Hanfa (2009): Tržište osiguranja, [Internet] raspoloživo na: <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx/?fileId=39205> [11.09.2019.]

Osiguranje života za slučaj smrti najčešće se ugovara u dvjema varijantama, i to kao osiguranje za slučaj smrti s određenim rokom trajanja i doživotno osiguranje za slučaj smrti. Privremeno pokriva rizika prerane smrti ograničava se do isteka ugovorenog razdoblja, a uobičajeno je zaključivati taj oblik osiguranja na rokove 5, 10 i 20 godina, ovisno o tablicama smrtnosti i očekivanog razdoblja smrti osiguranika. Obvezu isplate ugovorene svote ima osiguratelj ako osiguranik doživi smrt, a ako preživi, uplaćene premije pripadaju osiguratelju. S druge strane, doživotno osiguranje za slučaj smrti je trajno osiguranje i obuhvaća cijelo razdoblje života osiguranika, a prema varijantama uplata premija, može se ugovoriti plaćanje premija sve do smrti osiguranika ili određeni broj godina u fiksnim obrocima, a ugovorena svota se isplaćuje korisniku nakon smrti osiguranika. Doživotno osiguranje za slučaj smrti pruža mogućnost otkupa police u tijeku trajanja ugovora.⁹

Osiguranje za slučaj smrti i doživljenja – ima dvije komponente: osigurana svota isplaćuje se korisniku osiguranja u slučaju smrti osiguranika ili se isplaćuje na kraju ugovorenog trajanja osiguranja, tj. po doživljenju osiguranika, pa se često kaže da to osiguranje predstavlja i štednju. Ova vrsta osiguranja također se naziva i mješovito osiguranje života.¹⁰

⁹ Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 149.

¹⁰ Hanfa (2015): Osiguranje. [Internet] raspoloživo na: <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx/?fileId=42496> [12.09.2019.]

Osiguranje na slučaj smrti i doživljenja ima nekoliko važnih pogodnosti za osiguranika, a one su sljedeće:

- kapitalizacija – u slučaju nemogućnosti plaćanja premije postoji mogućnost uglavničenja, odnosno kapitalizacije polica osiguranja života. U slučaju da se polica kapitalizira, prestaje obveza plaćanja premije dok osiguranje i dalje ostaje na snazi do isteka, ali sa smanjenom odnosno kapitaliziranom osiguranom svotom,
- predujam – ako zatraži, ugovaratelju se može isplatiti unaprijed dio osigurane svote, maksimalno do ukupne visine otkupne vrijednosti police. Osiguratelj ima pravo obračunati kamate, a za slučaj da ugovaratelj zakasni s plaćanjem kamata, osiguratelj može postupiti jednako kao da je ugovaratelj zatražio otkup,
- kredit – u bilo kojem trenutku nakon što se stekne pravo na kredit, ugovaratelj ima pravo zatražiti povoljan kredit do visine otkupne vrijednosti polica, na dogovoreni rok otplate i po posebnim uvjetima koji su sastavnica ugovora o osiguranju. Za vrijeme trajanja dužničko-vjerovničkog odnosa, sva pokrića rizika vrijede, a vjerovnik u pravilu zahtijeva vinkulaciju police,
- mirovanje – u slučaju financijskih teškoća, ugovaratelj može sklopiti mirovanje polica do najviše godine dana u bilo kojem trenutku trajanja osiguranja,
- otkup – u slučaju konačnog otkupa osiguranja ono prestaje, a otkupna vrijednost police isplaćuje se ugovaratelju osiguranja. Tablice faktora otkupnih vrijednosti su sastavni dio uvjeta osiguratelja tako da se u svakom trenutku može precizno izračunati otkupna vrijednost pojedine police.¹¹

Rentno osiguranje je osiguranje periodičnih isplata tijekom određenog razdoblja ili doživotno.¹²

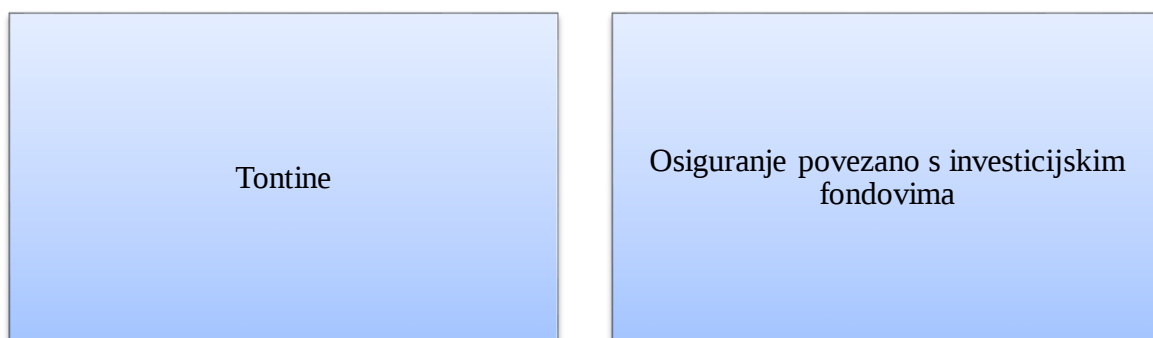
Rentno osiguranje je osiguranje života kojim se osiguraniku jamče isplate određenih svota novca za neko razdoblje ili do kraja života ako on uplati ugovorenu vrijednost premija. Dakle, pravo na premiju osiguranik stječe tek kad je u obrocima ili odjednom uplatio ukupnu svotu premije. Isplata rente može se ugovoriti kao mjesečna, kvartalna, polugodišnja i godišnja obveza osiguratelja, a rente koje se plaćaju na početku razdoblja nazivaju se *prenumerando* rente, za razliku od *postnumerando* renti, koje se plaćaju na kraju razdoblja. Ključna razlika između rentnih i drugih oblika životnih osiguranja je u odnosu na trenutak smrti osiguranika.

¹¹ Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 150.

¹² Zakon o osiguranju, Narodne novine, broj NN 30/15, 112/18, čl. 7.

Kod rentnih osiguranja dulji život osiguranika predstavlja veći rizik i obvezu, dok je kod životnih osiguranja doživljenje smanjeni rizik u odnosu na rizik smrti. Isplativost rentnih osiguranja temelji se na riziku smrti, odnosno spolu i dobi osiguranika te na kapitalizaciji štedne komponente uplaćenih premija. Rente se mogu razlikovati:

- prema kriteriju početka isplate – neposredne i odgođene rente,
- prema kriteriju trajanja isplate – privremene, doživotne, vječne.¹³

Slika 2. Ostala životna osiguranja

Izvor: Izrada autora

U okolnostima sve veće konkurentnosti samih društava za osiguranje, sve je veći broj inovacija i modaliteta unutar ponude izvedenih životnih osiguranja, pa tako postoje:

- a. tontine osiguranje – oblik grupnog životnog osiguranja u kojem se osigurana svota poslije smrti jednog od ugovornih članova rizične zajednice uplaćuje u korist preživjelih članova. Tontine je investicijski fond, a svaki investitor dobiva dividendu koju je fond ostvario razmjerno svom udjelu u fondu. Smrću jednog od investitora dividende se podijele na preostale žive investitore, a takva se procedura nastavlja sve dok ne umre i posljednji član tontine zajednice, pa smrću posljednjeg živog člana akumulirana vrijednost pripada državi, koja ih smije koristiti za poticanje javnih radova i opći boljitak društva,
- b. osiguranja povezana s investicijskim fondovima – jamče isplatu osigurane svote za slučaj smrti korisnicima osiguranja, ali za slučaj doživljenja nude različite varijante podjele rizika i prinosa svojstvenih ulaganjima investicijskih fondova. Riziku

¹³ Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 152.

skloni ugovaratelji zaključit će policu koja jamči minimalnu svotu kod doživljenja, ali zato pristaju na podjelu preuzetog rizika od ulaganja u dionice očekujući mnogo veći prinos nego što se može očekivati na polici klasičnog životnog osiguranja.¹⁴

2.3. Načela poslovanja i rizici društava za životno osiguranje

Društvo za životno osiguranje u izvršenju svoje zadaće preuzimatelja rizika života i dugoročnog investitora, nužno treba poslovati na sljedećim načelima:

- a. sigurnost isplate osigurane sume – zahtjeva da sredstva kojima osiguratelj izmiruje svoje buduće obveze budu oprezno uložena, a nepoštivanje načela sigurnosti dovodi u pitanje ostvarenje osnovne zadaće životnog osiguranja,
- b. profitabilnost – podrazumijeva ostvarenje najvećeg prinosa od ulaganja. Veća profitabilnost zahtijeva i veći rizik, stoga visina stope rentabilnosti ne smije biti imperativom odluke o ulaganjima matematičke rezerve, a nužno je pronaći najpovoljnije rješenje odnosa stope rentabilnosti i stope rizika,
- c. likvidnost – znači da osiguratelj mora biti sposoban da u svakom trenutku podmiri svoje prispjele obveze, a to znači da u kratkom roku može uložena sredstva pretvoriti u gotov operativan novac.¹⁵

Postoje rizici za osiguratelja, a oni mogu značajno utjecati na njegov financijski položaj, pa time posebno i na stvarnu vrijednost polica životnog osiguranja. Tako na primjer, postoji vjerojatnost da stvarna smrtnost bude veća od očekivane, čime se povećavaju štete, a to znači nastajanje neuračunatih troškova koji onemogućuju ispunjenje obveza prema osiguravateljima. Pored ovog rizika, koji proizlazi iz uračunane vrijednosti života, postoje i rizici gospodarskog okruženja, kao što su: rizik kamatne stope uračunane u premiju, rizik pada vrijednosti imovine, katastrofalni rizici koji mogu čak dovesti u pitanje opstojnost društva za osiguranje te sustavni rizici koji ugrožavaju poslovanje svih financijskih institucija, pa time i društava za osiguranje.¹⁶

¹⁴ Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 154.

¹⁵ Pešić Andrijić, M. (2012): Značaj i djelotvornost životnog osiguranja na gospodarski razvoj. U Zbornik radova Ekonomskog fakulteta, Vol. 7, str. 164.

¹⁶ Pešić, M. (2005): op.cit., str. 481.

3. SUDIONICI TRŽIŠTA ŽIVOTNIH OSIGURANJA

Na tržištu životnih, ali i svih drugih oblika osiguranja sudjeluju sljedeći akteri: društva za osiguranje, ugovaratelji osiguranja i distributeri osiguranja. U nastavku rada opisat će se svaki od sudionika tržišta osiguranja.

Slika 3. Akteri na tržištu osiguranja

Izvor: izrada autora

3.1. Društva za osiguranje

Društva za osiguranje ostvaruju važne funkcije i doprinose razvoju gospodarskog i financijskog sustava, omogućuju stanovništvu, poduzećima i državi održivo poslovanje i štednju u stabilnom okruženju. Njihova uloga ponajviše se očituje u funkciji osiguranja i nadoknadi štete, ali i prikupljanju i mobilizaciji financijskih sredstava te njihovoj efikasnoj alokaciji i ulaganju, čime potiču razvojnu komponentu gospodarstva. Društvo za osiguranje prima uplate premija osiguranja, a kada nastane osigurani slučaj, ima obvezu isplate osigurnine tj. naknade. Društva za osiguranje, novac u obliku premije osiguranja ulažu, a od vraćenih investicija osiguravaju sredstva za pokriće isplate osigurnina.

Prije sklapanja ugovora o životnom osiguranju, društvo za osiguranje dužno je pisanim putem obavijestiti stranku o:

- nazivu, sjedištu i pravno-organizacijskom obliku društva za osiguranje te nazivu, sjedištu i osnivaču podružnice koja sklapa ugovor,
- općim uvjetima osiguranja te pravu koje vrijedi za ugovor o osiguranju,
- vremenu trajanja ugovora o osiguranju,
- pravilima i uvjetima za odstupanje od ugovora,
- visini i načinu plaćanja premije osiguranja, visini doprinosa, poreza i drugih troškova koji se zaračunavaju pored premije osiguranja i ukupnom iznosu plaćanja,
- roku na koji je ugovor obvezan,
- pravu na opoziv ponude za sklapanje ugovora o osiguranju te pravu na odustanak od sklopljenog ugovora o životnom osiguranju u roku od 30 dana od primitka obavijesti društva za osiguranje o sklapanju ugovora,
- načinu rješavanja sporova ugovornih strana,
- nadzornom tijelu koje je nadležno za nadzor nad društvima za osiguranje.¹⁷

Prema organizacijskim oblicima, društva za osiguranje mogu biti:

- dioničko društvo – organizacijski oblik društva za osiguranje u vlasništvu dioničara. Dioničari imaju ograničenu odgovornost i jamče u visini uloženih sredstava u svoje dionice, a dionice su dio temeljne dioničke glavnice i prenosive su pa ih dioničari mogu prodati odnosno mogu ih kupiti sitni ulagači i na taj način osiguratelj može doći do potrebnog iznosa kapitala za svoje poslovanje,
- društvo za uzajamno osiguranje – organizacijski oblik kod kojeg članovi uplaćuju udjele unaprijed, dok se konačna visina udjela utvrđuje na kraju poslovnog razdoblja, kada su poznate sve obveze društva i kada se one raspodjeljuju na sve članove društva proporcionalno učešću u riziku. Specijalizirana su za pojedinu vrstu osiguranja te za određenu skupinu korisnika,
- vlastito društvo za osiguranje – društva u vlasništvu velikih poduzeća, a osnivaju se isključivo za pokriće rizika kojima su poduzeća izložena. Višak rizika iznad

¹⁷ Hanfa (2015): op.cit., str. 25.

vlastite mogućnosti pokrića predaju u reosiguranje, a posluju po istim načelima kao i drugi osiguratelji.¹⁸

Osnivanje i djelovanje društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj regulirano je prvenstveno Zakonom o osiguranju, raznim pravilnicima prema Zakonu o osiguranju te uredbama Europske unije. Rad društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj nadzire Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga.

3.2. Ugovaratelj osiguranja

Ugovaratelj osiguranja pravna je ili fizička osoba koja s društvom za osiguranje sklapa ugovor o osiguranju. Plaćanjem premije osiguranja on može imati pravo na osigurninu ili može odrediti drugu osobu koja time stječe pravo na osigurninu, a u slučaju da osoba želi sklopiti ugovor o osiguranju, nalazi se u ulozi ugovaratelja.¹⁹

Osiguranik je ona strana ugovora o osiguranju čiji su život ili zdravlje osigurani, a koja ima pravo i ovlaštena je potraživati osigurninu od društva za osiguranje u slučaju nastanka osiguranog slučaja. Uglavnom se uloga ugovaratelja osiguranja i osiguranika poklapa. No kada se osiguranje života ne odnosi na život ugovaratelja osiguranja, nego na život neke druge osobe (osiguranika), za određivanje korisnika, odnosno osobe kojoj će se isplatiti osigurnina, potrebna je pisana suglasnost i samog osiguranika.²⁰

Korisnik osiguranja pravna je ili fizička osoba koja ima pravo na osigurninu temeljem ugovora o osiguranju ako nastupi osigurani slučaj. Primjerice, kod osiguranja za slučaj smrti i doživljenja, u slučaju smrti osiguranika korisniku osiguranja (obično je to član obitelji) isplaćuje se osigurnina. U slučaju doživljenja osigurnina se isplaćuje osiguraniku ili korisniku kojeg odredi ugovaratelj osiguranja, dakle, to može biti i on sam. Bitno je znati da korisnik ne mora biti određen po imenu, već je dovoljno da dokument (polica osiguranja, oporuka ili sl.) sadrži nužne podatke za njegovo određivanje (npr. djeca, zakonski nasljednici itd.).²¹

¹⁸ Andrijašević, S., Petranović, V., op.cit., str. 180.

¹⁹ Hanfa (2015): op.cit., str. 10.

²⁰ Hanfa (2015): op.cit., str. 10.

²¹ Hanfa (2015): op.cit., str. 10.

3.3. Distributeri osiguranja

Kanali distribucije osiguranja su načini na koje se proizvodi osiguranja prodaju kupcima, a s obzirom na odnos društava za osiguranje s kupcima proizvoda osiguranja, distribucijski kanali mogu se podijeliti u tri glavna segmenta:

- posrednički kanal – najveći dio prodaje proizvoda osiguranja ostvaruje se uz sudjelovanje posrednika tržišta osiguranja. Iako je prodaja osiguranja osnovna funkcija koju izvršavaju posrednici u osiguranju, njihova se djelatnost može proširiti i na druge poslove, kao što su savjetovanje potencijalnih kupaca osiguranja, analiza rizika, izdavanje polica osiguranja, prikupljanje premija osiguranja, poslovi vezani za likvidaciju šteta i dr.,
- bankoosiguranje – distribucija proizvoda osiguranja putem banaka i jedan je od oblika sve izraženije konvergencije između bankarske i osigurateljske industrije. U Republici Hrvatskoj, bankama je dopušteno obavljanje djelatnosti zastupanja u osiguranju. Višestruke su koristi primarno izražene u prihodnim i troškovnim ekonomijama obuhvata, koje bankoosiguranje može polučiti i za banke i za osiguratelje,
- izravna prodaja – osim uz pomoć posrednika i banaka, proizvodi osiguranja se plasiraju kanalom izravne prodaje. Ponekad se to naziva izravni marketing, a ostvaruje se putem televizijskih, radijskih i novinskih medija, elektronskom poštom i internetom, zatim putem konvencionalne pošte i besplatnih telefonskih linija. Prednost izravnog distribucijskog kanala u osiguranju očituje se u nižim troškovima u odnosu na posredničke kanale, čime se ostvaruje niža cijena proizvoda osiguranja.²² Ovaj kanal distribucije proizvoda osiguranja nije pogodan za prodaju životnih osiguranja. Razlog je u složenosti ovih proizvoda i zahtjevima kupaca za informacijama i objašnjenjima.

Stručnost distributera osiguranja podrazumijeva odgovarajuću razinu znanja i sposobnosti koja je preduvjet za upis i status u registru posrednika i sporednih posrednika u osiguranju koji vodi HANFA, a uključuje:

- polaganje ispita za provjeru stručnih znanja potrebnih za obavljanje poslova distribucije osiguranja i/ili distribucije reosiguranja i

²² Ćurak, M., Jakovčević, D. op.cit., str. 194-208.

- održavanje potrebne razine znanja i sposobnosti distributera tijekom cijelog razdoblja obavljanja poslova distribucije osiguranja i/ili distribucije reosiguranja.²³

²³ Pravilnik o stručnosti i primjerenosti distributera osiguranja i distributera reosiguranja i upisu u registar, Narodne novine, broj NN 112/18, čl. 2.

4. ANALIZA RAZVIJENOSTI TRŽIŠTA ŽIVOTNOG OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Na kraju 2018. na tržištu osiguranja poslovalo je ukupno 18 društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Od ukupnog broja društava za osiguranje 4 ih je obavljalo isključivo poslove životnih osiguranja, 6 društava isključivo poslove neživotnih osiguranja, dok je preostalih 8 društava za osiguranje obavljalo poslove životnih i neživotnih osiguranja.

Društvo za osiguranje s najvišim tržišnim udjelom u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji na kraju 2018. bilo je Croatia osiguranje d.d. s udjelom od 27,9%, na drugom mjestu je Allianz Zagreb d.d. sa 11,8%, a slijede ih Euroherc osiguranje d.d. sa 11,4%, Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d sa 9,1%, Generali osiguranje d.d. sa 7,3% Adriatic osiguranje d.d. sa 6,7% te Uniqa osiguranje d.d. sa 5,9% tržišnog udjela. Pet društava za osiguranje imalo je pojedinačni tržišni udio u ukupnoj premiji manji od 1%.²⁴

Tablica 1 prikazuje društva za osiguranje u Republici Hrvatskoj koja se bave poslovima životnog osiguranja (poslovima životnog osiguranja bavilo se 14 društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj, bilo isključivo, bilo mješovito).

Tablica 1. Društva koja pružaju usluge životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2018. godini

Rb	Osiguranje	Poslovi osiguranja
1.	Agram life osiguranje d.d.	život
2.	Allianz Zagreb d.d.	složeno (život i neživot)
3.	Croatia osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
4.	ERGO životno osiguranje d.d.	život
5.	Erste Vienna Insurance Group d.d.	život
6.	Generali osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
7.	GRAWE Hrvatska d.d.	složeno (život i neživot)
8.	Merkur osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
9.	OIP osiguranje d.d.	život
10.	Triglav osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
11.	UNIQA osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
12.	Wiener osiguranje d.d.	složeno (život i neživot)
13.	Wustenrot životno osiguranje d.d.	život
14.	Velebit životno osiguranje d.d.	život

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski ured za osiguranje (2019): Motorna vozila i osiguranje 2018. [Internet] raspoloživo na: <https://www.huoh.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]

²⁴ Hrvatski ured za osiguranje (2019): Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj. [Internet] raspoloživo na: <https://www.huoh.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [13.07.2019.]

4.1. Kretanje premija životnog osiguranja

Udio premije životnih osiguranja zadržao se na 32,5% ukupne premije, a u razdoblju od 2014. godine, životna osiguranja bila su ispod 30% ukupne premije, dok su u zadnje četiri godine na razini udjela od 31-34%. Životna osiguranja su 2018. godinu zaključila s rastom premije od 0,75%.²⁵

Na kraju 2018. godine, ukupna zaračunata bruto premija društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj iznosila je 9.855.629.571 kn, od čega je premija životnih osiguranja 3.134.191.267 kn ili 31,8%. Na kraju 2018. godine zaračunata bruto premija novih životnih osiguranja iznosila je 1,55 milijarde kuna, što predstavlja rast od 17,6% u odnosu na prethodnu godinu. Osiguranja s jednokratnom uplatom bilježe rast za 20,5% u odnosu na 2017. s iznosom od 1,44 milijarde kuna. Nova višekratna osiguranja bilježe pad od 9,6% s ukupnim volumenom premije u iznosu 112,7 milijuna kuna. Gledano po skupinama i vrstama osiguranja, najznačajniji je apsolutni rast nove premije jednokratnog klasičnog osiguranja za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje), za koje je zaračunata bruto premija iznosila 820,9 milijuna kuna ili 74,6% više nego prethodne godine.²⁶

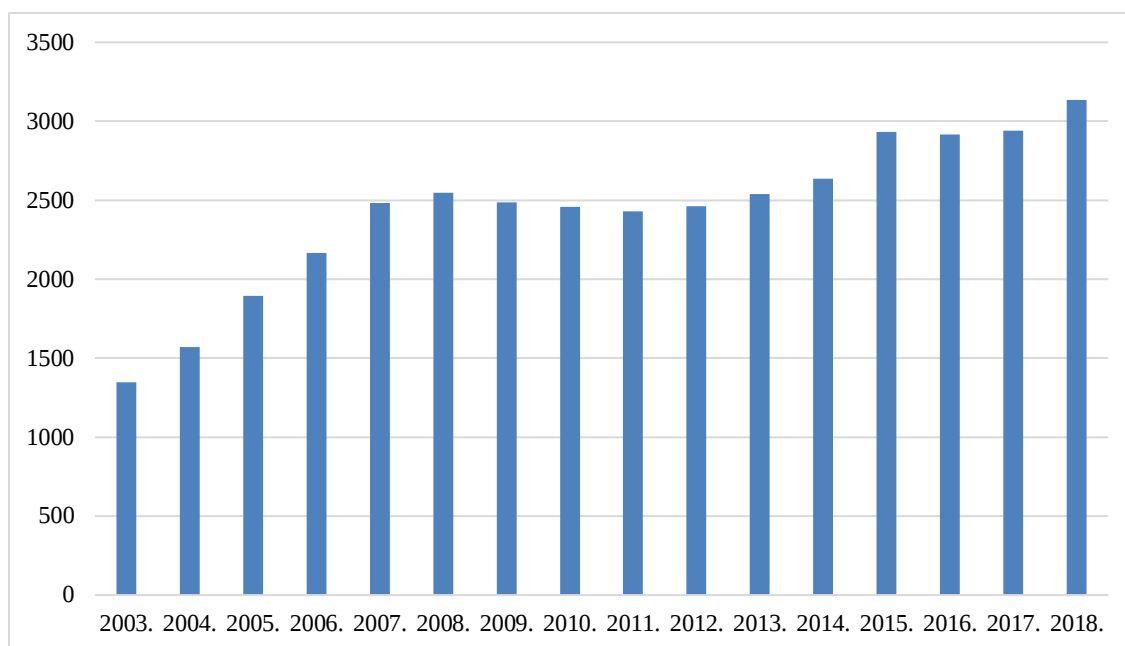
Zaračunata bruto premija životnih osiguranja u 2017. godini porasla je za 0,7% u odnosu na 2016. godinu. Pri tome je udio premije životnih osiguranja u ukupnom portfelju tržišta osiguranja u padu: u 2017. godini iznosio je 32,47% prema 33,31% u 2016. godini. Na kraju 2017. godine zaračunata bruto premija novih osiguranja iznosila je 1,3 milijarde kuna što predstavlja rast od 17,9% u odnosu na prethodnu godinu. Osiguranja s jednokratnom uplatom bilježe rast za 21% u odnosu na 2016. s iznosom od 1,19 milijarde kuna. Nova višekratna osiguranja bilježe pad od 7% s ukupnim volumenom premije u iznosu 124,7 milijuna kuna. Gledano po skupinama i vrstama osiguranja, najznačajniji je apsolutni rast nove premije životnog osiguranja kod kojeg ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja gdje je zaračunata bruto premija iznosila 502 milijuna kuna ili 52% više nego prethodne godine.²⁷

Grafikon 1 prikazuje zaračunatu bruto premiju životnih osiguranja u razdoblju od 2003.-2018. godine u Republici Hrvatskoj izraženu u milijunima kuna.

²⁵ Hrvatski ured za osiguranje (2018): op.cit., str. 7.

²⁶ Hrvatski ured za osiguranje (2019) Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018., [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]

²⁷ Hrvatski ured za osiguranje (2018) Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2017., Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, str. 100.

Grafikon 1. Zaračunata bruto premija životnih osiguranja u razdoblju od 2003.-2018. godine u Republici Hrvatskoj (u milijunima kn)

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski ured za osiguranje (2019) Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018., Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, str. 100.

Penetracija životnog osiguranja (udio premije u bruto domaćem proizvodu) u 2018. godini iznosila je 0,80%, a gustoća osiguranja (prosječna premija osiguranja života po stanovniku 754,50 HRK (10168 EUR), što je još uvijek znatno ispod razina u zemljama Europske unije. Pozitivni pomaci u makroekonomskim pokazateljima dati će optimizam za rast i razvoj životnih osiguranja u narednim godinama kako kroz postojeće tako i kroz razvoj novih proizvoda životnih osiguranja.²⁸

Tablica 2 prikazuje pokazatelje razvijenosti društava za osiguranje u 2017. godini (podaci za 2018. godinu nisu dostupni) u Republici Hrvatskoj. Vidljivo je kako vodeće svjetske države poput SAD-a, Japana, Velike Britanije, Njemačke i Francuske imaju veći udio ukupne premije u % BDP-a, kao i veću ukupnu premiju po stanovniku od ostalih europskih država. Republika Hrvatska nalazi se gotovo pri samom dnu tablice sa 2,5% udjela ukupne premije u BDP-u, 333 \$ ukupne premije po stanovniku, a udio premije životnog osiguranja u ukupnoj premiji iznosi 32,4%.

²⁸ Hrvatski ured za osiguranje (2019): op.cit., str. 100.

Tablica 2. Pokazatelji razvijenosti osiguranja 2017. godini u Republici Hrvatskoj i odabranim zemljama

Zemlja	Ukupna premija u % BDP-a	Ukupna premija po stanovniku u USD	Premija ŽO u % ukupne premije
SAD	7,2	4.216	39,7
Japan	8,6	3.312	72,8
Velika Britanija	9,6	3.810	75,4
Francuska	9,0	3.446	64,5
Njemačka	6,0	2.687	43,5
Euro područje	7,6	2.614	0,0
Europska unija	7,1	2.429	0,0
Bugarska	2,2	175	0,0
Hrvatska	2,5	333	32,4
Češka	2,9	609	32,4
Mađarska	2,5	348	48,1
Poljska	3,0	421	31,6
Rumunjska	1,2	125	20,8
Slovenija	4,9	1.184	30,0

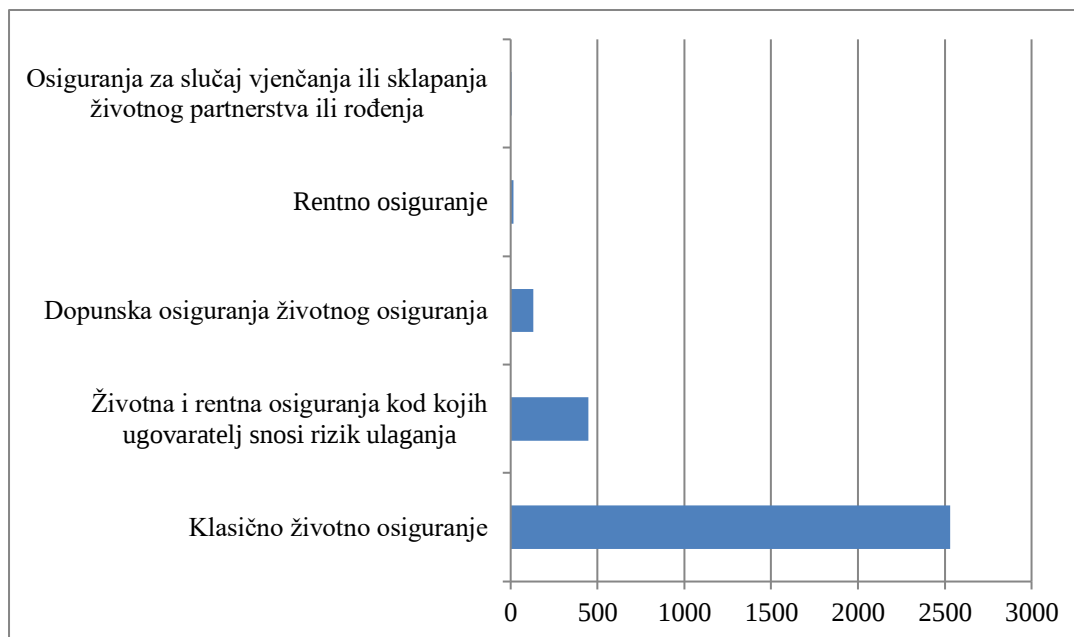
Izvor: Hrvatski ured za osiguranje (2019) Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018., [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]

4.2. Analiza strukture premije životnog osiguranja

U strukturi premije životnih osiguranja najzastupljenije je klasično životno osiguranje s udjelom od 75,5% (u 2016. godini 76,9%), investicijska životna osiguranja ponovno dobivaju na važnosti i čine 18,8% (u 2016. godini 16,6%) premije životnog osiguranja. Dopunska osiguranja vezana uz životno osiguranje čine 4,6%, rentno osiguranje ima udio od 1,0%, a osiguranja za slučaj vjenčanja ili rođenja imaju udio manji od 1%.²⁹

Grafikon 2 prikazuje strukturu životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2018. godini prema visini bruto premije. Vidljivo je kako najveći udio ima klasično životno osiguranje s premijom u iznosu od 2.532.509.810 kn, a koje u ukupnoj premiji sudjeluje s 25,69%. Nakon toga, slijedi životna i rentna osiguranja kod kojih ugovaratelj snosi rizik ulaganja sa zaračunatom bruto premijom od 448.515.628 kn, dopunsko osiguranje životnog osiguranja sa zaračunatom bruto premijom od 132.035.417 kn, rentno osiguranje sa zaračunatom bruto premijom od 6.442.900 kn te osiguranje za slučaj vjenčanja ili sklapanja životnog partnerstva ili rođenja sa zaračunatom premijom od 4.687.512 kn.

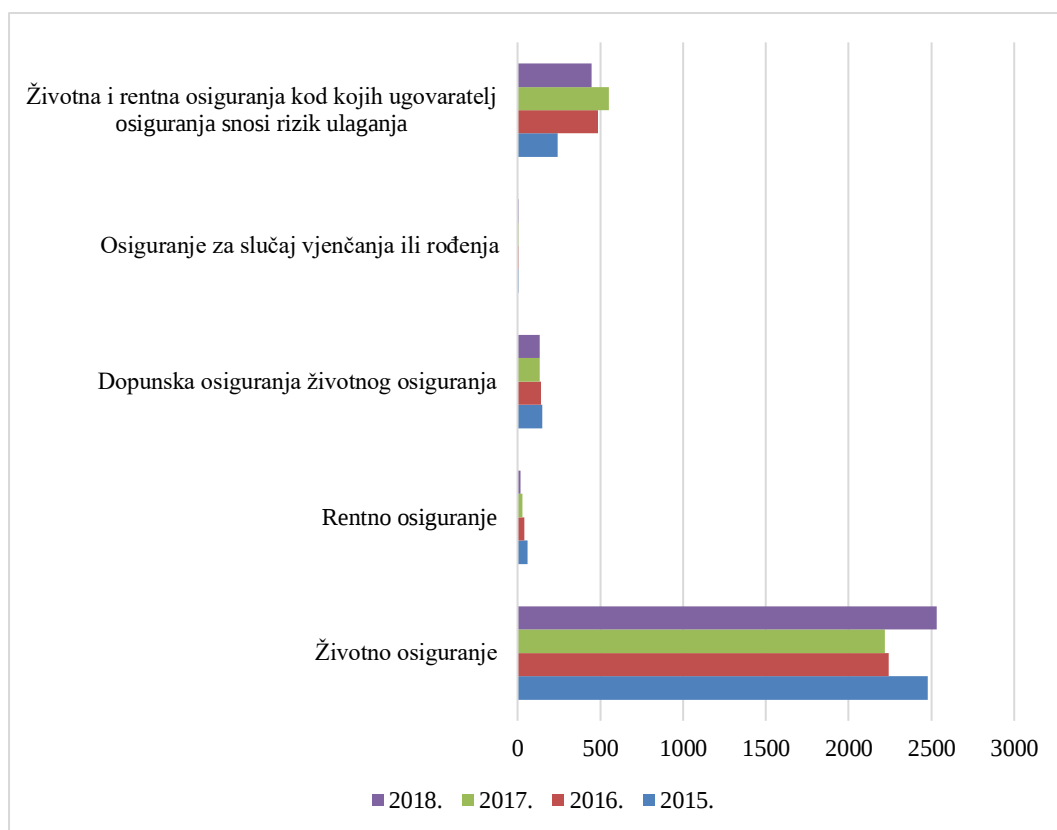
²⁹ Hrvatski ured za osiguranje (2018): op.cit., str. 16.

Grafikon 2. Struktura životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2018. godini prema visini bruto premije (u stotinama tisuća kn)

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski ured za osiguranje (2019): Motorna vozila i osiguranje 2018. [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]

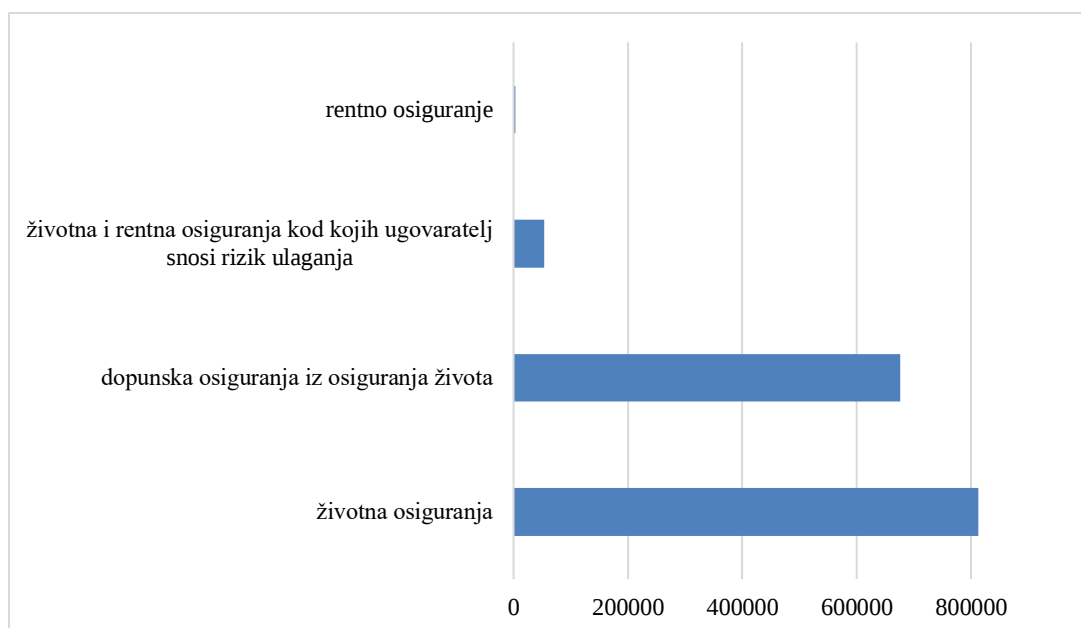
Grafikon 3 prikazuje premiju životnih osiguranja po vrstama u razdoblju od 2015-2018. godine u milijunima kuna. Vidljivo je kako je premija osiguranja života snižena sa 2.487,3 milijuna kuna u 2015. godini na 2.219,6 milijuna kuna u 2017. godini, a ista situacija dogodila se i sa rentnim osiguranjem, čija je premija u promatranom razdoblju također snižena. Osjetan i značajan porast premije životnih osiguranja vidljiv je samo kod životnih ili rentnih osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja, gdje je premija sa 241,3 milijuna kuna u 2015. godini porasla na 551,6 milijuna kuna u 2017. godini, što je dvostruko više. U 2018. godini premija životnih osiguranja iznosila je 2.532,5 milijuna kuna, rentno osiguranje 16,4 milijuna kuna, dopunska osiguranja životnog osiguranja 132 milijuna kuna, osiguranja za slučaj vjenčanja, sklapanja životnog partnerstva ili rođenja 4,7 milijuna kuna, dok su životna i rentna osiguranja kod kojih ugovaratelj snosi rizik ulaganja ostvarila 448,5 milijuna kuna.

Grafikon 3. Premija životnih osiguranja po vrstama u razdoblju od 2015.-2018. godine (u milijunima kuna)

Izvor: Izrada autora prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje 2016-2019.

Grafikon 4 prikazuje broj osiguranih osoba prema vrsti životnih osiguranja u 2018. godini. Vidljivo je kako je najveći broj osiguranika u sektoru životnih osiguranja (812.332), zatim kod dopunskih osiguranja iz osiguranja života (676.508), životnih i rentnih osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja (53.185), a najmanji je kod rentnog osiguranja (3.625).

Grafikon 4. Broj osiguranih osoba prema vrsti životnih osiguranja u 2018. godini

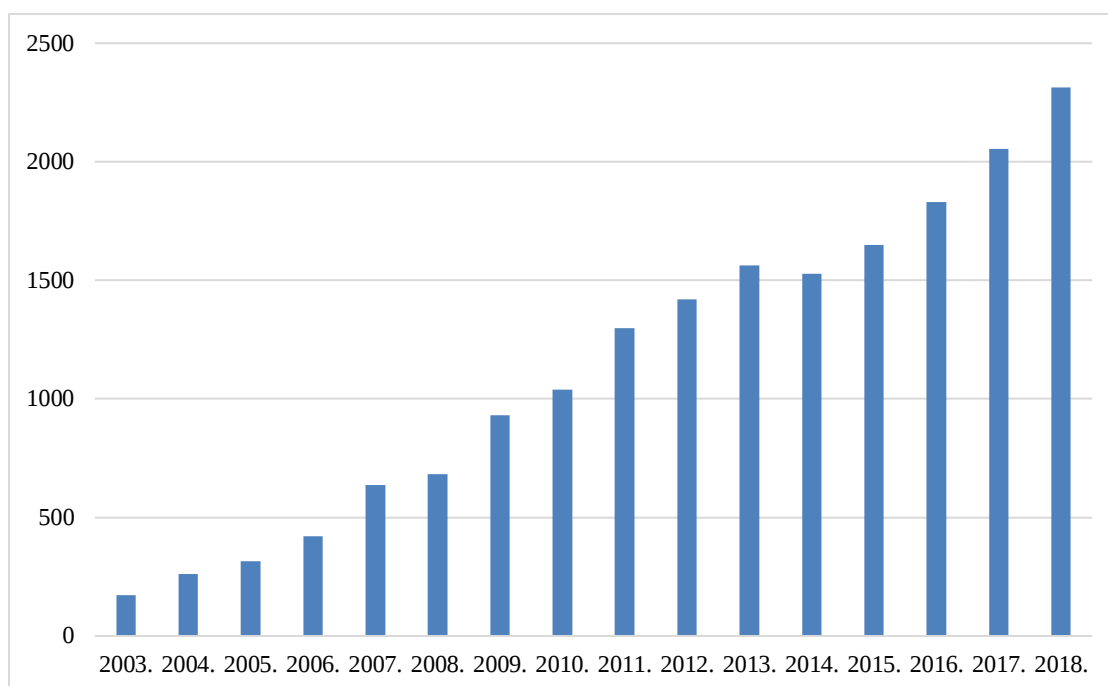
Izvor: Izrada autora prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje (2019) Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018., Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, str. 104.

4.3. Likvidirane štete

Ukupne likvidirane štete u 2018. godini iznosile su 5,55 milijardi kuna, uz stopu rasta u odnosu na 2017. godinu od 8,6%. Navedena stopa rasta uvjetovana je rastom likvidiranih šteta životnog osiguranja od 12,7%, a porast likvidiranih šteta kod životnih osiguranja uzrokovan je rastom isteka ugovora o osiguranju i većim udjelom polica s jednokratnim uplatama.³⁰

Grafikon 5 prikazuje strukuru likvidiranih iznosa šteta životnog osiguranja u razdoblju od 2003.-2018. godine u milijunima kuna. Vidljivo je kako je iznos likvidiranih šteta životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj u promatranom razdoblju u kontinuiranom porastu. U 2003. likvidirane štete životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj iznosile su 173.035.000 kn i imale su udio u ukupnim štetama 5,84%, dok je posljednje promatrane 2018. godine taj iznos bio znatno veći – 2.053.741.000 kn, odnosno 40,22% udjela u ukupnim štetama. U 2018. godini likvidirani iznosi šteta životnog osiguranja iznosili su 2.312.912 kn. Općenito u ukupnoj strukturi likvidiranih šteta, životna osiguranja prednjače kroz sve promatrane godine.

³⁰ Euroherc (2019) Godišnje izvješće o poslovanju za 2019. godinu, Zagreb, str. 12.

Grafikon 5. Struktura likvidiranih iznosa šteta životnog osiguranja u razdoblju od 2003.-2018. godine (u milijunima kuna)

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski ured za osiguranje (2019) Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018., Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb, str. 100.

5. ZAKLJUČAK

Iako su najčešće sljedeće vrste ugovora životnog osiguranja: mješovito osiguranje, osiguranje za slučaj smrti i osiguranje za slučaj doživljenja, pored svih oblika životnog osiguranja koji postoje, danas je u praksi poslovanja društava za osiguranje najčešće osiguranje života mješovito osiguranje, a to je osiguranje za slučaj smrti i doživljenja. Osnovna obilježja životnog osiguranja su: rizik je iskazan u premiji, ugovara se na duže vremensko razdoblje, stalna premija za vrijeme trajanja osiguranja, stalnost, nepromjenjivost uvjeta dogovorenih na početku osiguranja, mogućnost isplate police do visine njezine otkupne vrijednosti i mogućnost zalogu ili jamstva police.

Životno osiguranje temelji se na načelima profitabilnosti, likvidnosti i sigurnosti isplate osiguranog iznosa novca, a na tržištu životnih, sudjeluju sljedeći akteri: društva za osiguranje, ugovaratelj osiguranja i distributeri osiguranja.

U radu je analizirano tržište životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj, koje je nakon ulaska države u Europsku uniju regulirano direktivama i drugim pravnim aktima Europske unije koje se odnose na svaku skupinu ili vrstu osiguranja, uz Zakon o osiguranju koji je temeljni zakon za sve oblike osiguranja u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska kao relativno mala država nalazi se pri dnu europskih i svjetskih država ako se promatraju ukupna premija osiguranja kao postotak BDP-a i ukupna premija po stanovniku, a prostora za poboljšanje svakako ima, stoga se može reći kako bi se u odnosu na ostale zemlje članice Europske unije, Hrvatska trebala značajno popraviti.

U 2018. godini poslovima životnog osiguranja bavilo se 14 društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj, od čega su se četiri društva za osiguranje bavila isključivo životnim osiguranjima, a preostala mješovito. Promatrajući ukupnu zaračunatu premiju osiguranja, vidljivo je kako životna osiguranja imaju gotovo tri puta manji udio od ostalih oblika osiguranja (samo 32,5%), a u strukturi životnih osiguranja prevladava uglavnom klasično životno osiguranje, dok u manjem omjeru osiguranje života i rentno osiguranje, dopunska osiguranja životnog osiguranja i rentno osiguranje. Zaračunata bruto premija životnih osiguranja u razdoblju od 2003-2018. godine je u porastu, kao i porast likvidiranih šteta životnog osiguranja u istom promatranom razdoblju.

Iz navedenog se može zaključiti kako je situacija na tržištu životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj stabilna, uzevši u obzir veličinu države i broj stanovnika te da društva za osiguranje koja se bave poslovima životnog osiguranja pokrivaju sve potrebne segmente. S druge strane, promatrajući Hrvatsku kao dio Europske unije, prostora za poboljšanje svakako ima, s obzirom da se iza Hrvatske nalaze još samo Rumunjska i Bugarska. Republika Hrvatska trebala bi se ugledati na zapadne zemlje, uzeti u obzir njihove oblike životnih osiguranja i načine poslovanja te ih pokušati implementirati u svoj sustav kako bi poboljšala stanje na tržištu životnih osiguranja i kako bi ono poprimilo europske razmjere.

LITERATURA

1. Andrijašević, S., Petranović, V. (1999) *Ekonomika osiguranja*. Zagreb: Alfa
2. Bijelić, M., Miletić, V. (2009): *Osiguranje (i reosiguranje) u globalizaciji*, Rifin, Vol. 6, No. 2., str. 311-336.
3. Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): *Osiguranje i rizici*. Zagreb: RRiF-plus
4. Euroherc (2019) *Godišnje izvješće o poslovanju za 2019. godinu*, Zagreb
5. Hanfa (2015): *Osiguranje*. [Internet] raspoloživo na: <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx?fileId=42496> [12.06.2019.]
6. Hanfa (2009): *Tržište osiguranja*, [Internet] raspoloživo na: <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx?fileId=39205> [11.06.2019.]
7. Hrvatski ured za osiguranje (2016) *Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj 2015.*, [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]
8. Hrvatski ured za osiguranje (2019) *Ključne informacije o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018.*, [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]
9. Hrvatski ured za osiguranje (2019): *Motorna vozila i osiguranje 2018.* [Internet] raspoloživo na: <https://www.huo.hr/hrv/ostale-publikacije/78/> [08.09.2019.]
10. Hrvatski ured za osiguranje (2019) *Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2018.*, Hrvatski ured za osiguranje, Zagreb
11. Insurance Hotline (2017) *Top Factors That Affect Your Life Insurance Premiums*, [Internet] raspoloživo na: <https://www.insurancehotline.com/the-top-10-factors-that-affect-life-insurance-premiums/> [11.06.2019.]
12. Stipić, M. (2014): *Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU*, u *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, No. 3-4., str. 75-84.
13. Moj bankar (2018): *Životno osiguranje*, [Internet] raspoloživo na: <http://www.moj-bankar.hr/kazalo/%C5%BD/%C5%BDivotno-osiguranje> [11.06.2019.]
14. Merriam Webster (2018): *Life insurance*, [Internet] raspoloživo na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/life%20insurance> [11.06.2019.]
15. Narodne novine, (2018): *Pravilnik o stručnosti i primjerenosti distributera osiguranja i distributera reosiguranja i upisu u registar*, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 112.
16. Narodne novine, (2018): *Zakon o osiguranju*, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 112.

17. Pešić, M. (2005): Ulaganje sredstava životnog osiguranja – bitna sastavnica marketing miksa osiguravajućeg društva. u Ekonomski pregled, Vol. 56, No. 7-8., str. 481-500.
18. Pešić Andrijić, M. (2012): Značaj i djelotvornost životnog osiguranja na gospodarski razvoj. U Zbornik radova Ekonomskog fakulteta, Vol. 1., No.7, str. 163-167.

POPIS SLIKA

Slika 1. Najčešće vrste životnih osiguranja	6
Slika 2. Ostala životna osiguranja	8
Slika 3. Akteri na tržištu životnog osiguranja.....	10

POPIS TABLICA

Tablica 1. Društva za životno osiguranje u Republici Hrvatskoj u 2018. godini	15
Tablica 2. Pokazatelji razvijenosti društava za osiguranje u 2017. godini u Republici Hrvatskoj i odabranim zemljama	18

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Zaračunata bruto premija životnih osiguranja u razdoblju od 2003-2018. godine u Republici Hrvatskoj (u milijunima kn).....	17
Grafikon 2. Struktura životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2018. godini prema visini bruto premije (u stotinama tisuća kn)	19
Grafikon 3. Premija životnih osiguranja po vrstama u razdoblju od 2015-2018. godine (u milijunima kuna)	20
Grafikon 4. Broj osiguranih osoba prema vrsti životnih osiguranja u 2018. godini	21
Grafikon 5. Struktura likvidiranih iznosa šteta životnog osiguranja u razdoblju od 2003.-2018. godine (u milijunima kuna).....	22

SAŽETAK

U ovom radu istraživana su obilježja i vrste životnih osiguranja te je analiziralo tržište životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je pokazalo kako na hrvatskom tržištu osiguranja najveći udio ima klasično životno osiguranje, a zatim rentno i dopunsko te osiguranje za slučaj vjenčanja ili sklapanja životnog partnerstva ili rođenja. Tijekom 2018. godine u Hrvatskoj se poslovima životnog osiguranja bavilo 14 društava za osiguranje. Životna osiguranja su 2018. godinu zaključila s rastom premije od 0,75%. Također, rezultati istraživanja pokazali su da je na hrvatskom tržištu životnih osiguranja situacija stabilna. Republika Hrvatska, iako mala država s relativno malim brojem stanovnika u odnosu na ostale zemlje Europske unije, ima dovoljno društva za osiguranje koja se bave poslovima životnog osiguranja.

Ključne riječi: životno osiguranje, tržište osiguranja, Republika Hrvatska

SUMMARY

This paper were investigated the characteristics and types of life insurance and analyzed the life insurance market in the Republic of Croatia. The survey showed that the Croatian insurance market had the largest share of classic life insurance, followed by annuity and supplementary insurance, and insurance in case of marriage or life partnership or birth. In 2018, 14 insurance companies were engaged in life insurance business in Croatia, life insurance have achieved premium growth of 0,75%. Also, the results of the research showed that the situation on the Croatian life insurance market is stable. The Republic of Croatia, although a small country with a relatively small population compared to other EU countries, has sufficient life insurance companies.

Key words: life insurance, insurance market, Republic of Croatia